

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:Ifj. Czirner Jozsefnél
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova egy a lapszelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirde-
tések bérmentesen
küldendők.Kéziratok nem adat-
nak vissza.Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRTDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldveegész évre 4 frt,
félésre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt

Hirdetések díja:

□ ezentiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben ré-
szesülnek. Bélyegdíj
30 kr

Nyitltér sora 20 kr.

Nők az egyetemen.

— A „Bp. H.” után. —

Semmiféle érdeklődést nem keltett a budapesti tudományegyetem tanácsának az a határozata, hogy a nőket orvosi és gyógyszerészeti tanulmányokra bocsáthatóknak tartja. Csodálatos volt, hogy a lapok nem figyelmeztették gyöngéden a hölgyeket a létalapjukban megtámadott főzőkanalakra, mint amelyeknek régebben szerzett jogaik vannak a nők studiumos kedvére. Arról a bizonyos himporról sem volt szó, melyet a tanulás rideg prózája menten leszedne azokról az édes arcokról, melyeknek egyesegyedüli rendeltetésük, hogy a férfiak gyönyörködjenek bennük. Hasonlóképp távol marad a tűzhely, az otthon, a család nemtősége, melynek studiuma a nők egyedüli foglalkozása maradjon s érettségi bizonyítvány megszerzését sem követeli. Szóval a legkisebb váltóhamisítás nagyobb feltűnést kelt, mint egyetemi tanácsunk ez az éppen nem mindennapi határozata.

Ugy látszik, hogy közülünk azok, kik a közügyekben szót emelnek, nagyon megvannak a világ sorával elégedve, legalább ami a nők helyzetét illeti. Kíváncsi van gondoskodva róluk, amit az is bizonyít, hogy egységes elv gyanánt történik az a gondoskodás. Ez az elv az, hogy a komoly munka a férfi dolga,

akit erre a célra kell nevelni. A nő feladata, hogy a férfi felesége legyen, életét szepítse, házat rendben tartsa; némely népnél ezt a feladatot oly fontosnak tartják, hogy a férfinak kell pénzt adni az asszonyért; másoknál megfordítva a nőnek kell bevásárolni a férjet, kinek életét szepíteni fogja. Kissé nehéznek bizonyult ez elv alapján a nő-nevelést szervezni. A komoly munkát lefoglalták a férfiak; mire neveljék a nőt? Mindenesetre nem a komoly munkára. De mire? Itt természetesen csak a középső osztályról van szó. Mert millió, meg millió nőre nézve ez a kérdés egyáltalán nem kérdés. A népnél az asszony is dolgozik versenyt a férfival: a népmaga neveli magát, évszázados hagyományok szerint, szükségleteihez és körülményeihez képest, idegenkedve minden újítástól, melyet többnyire állapotához nem értő emberek gondolnak ki. Csak a középső osztályok számára kellett tehát külön nevelésről gondoskodni. Ebben hasznos, komoly munkára való előkészítés nem foglalhatván helyet, nem volt könnyű valami formát adni neki. Irodalom, idegen nyelvek, zene, tánc, kézimunka, meg ilyfélék kínálkoztak. A tanuláshoz azonban egyik főtörvénye, hogy csak amelyet valamely hasznos célból komoly munkával végzünk csak ér valamit. A féltanulás többnyire

rosszabb a semminél. Teszem az idegen nyelvek! A lányok meg nem tanulják őket, nem is veszik hasznukat, csakhamar elfelejtik. A kézimunka egy neme az időöltésnek az iskolában, és később az életben; kár, hogy költséges és üresen hagyja a lelket. Az irodalmi tanításról kár beszélni; irodalmat egyáltalán nehéz tanulni és tanítani; az eredmény rendszeresen az, hogy Arany Jánost dicsérik s a rémregényeket olvassák. Kereken kimondva, nevelésünk rendszere igazi műveltség helyett a legtöbb esetben csak a műveltség látszatát, külső pipere gyanánt, adja meg a leánynak. A hiányokat pótolja az ösztön. De a dolgok mindig elrendeztetnek valahogy. Nevelésünk úgy alakult, hogy a leánynak azt s annyit ad, amire s amenynyire neki tizenhatéves korától huszéves korig, amikor férjhez megy, szüksége van. A férfiak sem igen kívánnak többet s egyebet. A házasság után van elég más gond és foglalkozás. Így azután átéljük valahogy az életet. Akad ugyan elég baj, de minden baj mulékony s amely bajok nagyon általánosak, azokat előbb-utóbb megszokjuk. Nem kell a dolgokat nagyon komolyan venni. A dolognak ezt a rendjét azonban a modern életviszonyok egy kissé megzavarták. Éppen a középső osztályokban a családalapítás föltételei megnehezdedtek. A

TÁRCZA.

A házasság monografiája.

A hivatalos lap kihirdette, hogy jövő októbertől fogva a magyar ember miképp fog házasodni?

A házasság vagy egy rózsaláncz, vagy a rabláncz nál is nehezebb.

Ha rózsaláncz, igen sokszor széttepi azt a sors; a láncz megszakad, egy sirhalomra szórtnak a láncz rózsa; — az élet folyamába vetett páros levélből az egyik elmerül, s a másik lebeg tovább egyedül, míg elhervad és elvész, messze, messze párjától!

Ha rabláncz a házasság, akkor ki törí el a lánczot? A sors ritkán, a vallás soha; — az állam törvénye a rabok egyedüli menhelye.

Az állam fogja most megkötni a frigyet, melyet hivatva van megvédeni, mint minden más szerződést, mely törvényes jogon alapszik.

De hát nem szentség a házasság?

Az emberi törvények, az emberi szokások, az emberi vallások változnak, de egy dolog marad; ott találjuk az ókorban, ott találjuk

a vad ember szívében, ott találjuk a mi szívkben azt az érzést, mely arra készlet, hogy a mindenható áldását kérjük oly lépésünkre, a mely egész életünk boldogságát alkotja meg, vagy dulja fel.

Azt irtam, hogy az emberi törvények, az emberi szokások változnak.

Midőn elmélkedem a nagy visszatetszésen, melylyel bizonyos körökben a polgári házasság fogadtatott, visszagondolok azokra a sok változásokra, melyek az idők haladtával a házasság kötésében létrejöttek e világon.

Régesrég, a kelták közt a leány választotta férjét; a szülők háza nyitva volt a kérőknek, és mihelyt a leány választott, vendégségre hivatván a kérők, a leány egy vizzel telt edényt nyújtott át a választottnak, ki e vizzel megmosakodott — és azután boldog volt.

A germánoknál nem a leánynyal adtak hozományt, de a férfi adozott mátkájáért; ökröket, lovakat, fegyvereket adott a szülőknek, kik az adományt mérlegelve, engedték át szöke ábrándos leányaikat. A leányok is — de csak jelvényül — fegyvereket vittek jegyeseiknek azért, hogy megmutas-

sák, hogy békében úgy mint háboruban sorsuk férjük sorsához van kötve.

A házasságot követő reggelen a ferj „Morgan gibe-t” (Morgengabe) hozott a nőnek, kit magáévá tett; ezt a szép szokást ma is jó lenne követni.

A germánjog, megvenni a feleséget, átment a frankokkal Franciaországba; a legrégibb párisi házasságoknál 13 darab aranyat adott a ferj feleségének.

Ha özvegyet vett el valaki, a Száli törvény megszabta, hogy a dixenier gyűlést hívjon össze és akasztasson fel egy pajzsot, amelyre a völegénynek három ezüst garast és egy jó dinárt kellett dobni; volt, ki felszedje és megvizsgálja a pajzsról visszapattant pénzeket, mert már akkor is voltak csalók még a völegények közt is.

A görögöknél a nőt fáklásmenettel vezették férjéhez és kiszolgáltatták neki, aki a nő valódi tulajdonosává lett; ezt a kiszolgáltatást énekléssel kísérték, melyben a leány szüzi barátai és fiatal féribarátai vettek részt.

A görög házasságokra nézve sok szabályt ismertetnek a régi írók. Hesiodos azt írja hogy a férfi korának nem volt szabad sokkal

férfinak soká kell várni s küzdeni, míg annyit szerez, hogy családot fenntarthasson. Hozományt keres s a hozománynak az a tulajdonsága, hogy ritkább is, kevesebb is, mint kellene. A nők egy része nemcsak kénytelen magáról gondoskodni, de egyszersmind tudatára eszmél annak, mennyire lutri-játék az ő sorsa, mily lealázó helyzete. Ha nincs pénze, kegyelem, ha elveszik; ha van, attól kell tartania, hogy csak pénzeért veszik el. Mindenképpen sorsa a férfi, akit a véletlen utjába visz. Ez azután elkerülhetetlenné teszi azt a kérdést, jó-e ez az egész rendszer s nem lehetne-e módosítani? A családi élet költészete, szentsége s alapvető ereje a társadalomban érintetlen marad; de két nagy kérdés a házasság intézményének megmaradásától egészen független; az első az: Igazán tudatlannak, félig műveltnék, földszínesnek kell-e lenni az asszonynak, hogy a házasságban boldoguljon? A második ez: Mintogy tapasztalati tény, hogy nem minden leány mehet férjhez, nem lehetne-e a leányt úgy nevelni, hogy esetleg férj nélkül is megélhessen? Illetőleg, minthogy a legtöbb férfi, ki nőtlen marad, vagy anyagi okok miatt idegenkedik a házasságtól, vagy nem találja meg a szívben, amit keres; nem kellene-e a leányt úgy nevelni, hogy esetleg maga is keressen s egyáltalán jobb társa lehessen a férfinak? A két kérdés tehát igazán csak egy. A nőnevelés rendszerének, szellemének gyökeres megváltoztatása segíthet-e azokon a bajokon, melyek a modern élet fejlődése folytán a nőre nézve előállottak?

A nő s férfi jogai egyenlőségét nem lehet dekretálni; ezt az egyenlőséget, a mennyiben lehetséges ki kell vivni s a társadalmi életben valósággá tenni. Itt

nincsen szó valamely iskola kis reformjáról, hanem a fölfogás gyökeres módosításáról, ami csak fokozatosan történhetik. Hogy a kezdet megvan, mutatja az egyetemi tanács határozata, melyet mindenképpen helyeslünk s mint a haladás biztató megindítását örömmel üdvözlünk. A minap olvastuk, hogy egy fiatal, magyar leány letette az érettségi vizsgálatot; mennyi bátorság, elszántság kellett hozzá, hogy ez a leány, dacolva előítéletekkel, hosszú évekig tanult, a nélkül, hogy tudta volna, folytathatja-e tanulmányait! Hány férfuban van akkora lelki erő? Ha a közoktatásügyi miniszter helybenhagyja az egyetemi tanács véleményét s megengedi a nőknek, hogy az orvosi karba beiratkozzanak, akkor nemcsak ily fenomenális jellemek fognak módot találni, a bennük lakozó erőt és tehetséget kiművelni. Nem is említjük, hogy a nőorvosok intézményének meghonosítása más szempontból is fontos, hogy nagyon tekintetre méltó társadalmi és erkölcsi okok szólnak mellette. Előttünk most az a másik szempont fontos, hogy ezzel egy előítélet régi sauczain rész támadt, melyet folyton s fokozatosan nagyobbítani kell. Kevés nő fogja magát az orvosi pályára adni. De ha csak egyáltalán meg van rá adva a lehetőség, a társadalmi fejlődés látóhatára mérhetetlenül távol. Azokkal a frásisokkal, hogy a nő maradjon a család körében stb., melyek oly szentimentálisan hangzanak s ha nem erednének korlátoltságból, kegyetlenül szívtelenek volnának, nem fogják többé a haladást megakasztani. A regény, mely mindig házassággal végződik, de éppen csak a templom küszöbéig kíséri a boldog párt, igen kedves olvasmány, de az élet intézményeinek alakításában még nem szolgálhat elég erős alapul.

Lassan-lassan át fogjuk alakítani az egész nőnevelést. Leánygimnáziumok állításáról még nem lehet szó; az intézmények nem előzhetik meg mértéktelenségre a társadalmi fölfogásokat; kevés tanulója akadna ily gimnáziumnak, ha pedig sok akadna, az baj volna. Azok a kevesek, kik ily felső pályára lépnek, magánuton fogják megszerezni a szükséges kvalifikációt.

A felsőbb leányiskolák is jobb uton vannak, csak kellő impulzust kell kapniok, hogy egészséges intézményekké fejlődjenek. Azokat lassan-lassan megfelelő női középiskolákká kell fejleszteni. Főelvnek kell lennie, hogy amit tanítanak, becsületesen, férfiasan kell tanítani. Nem kell a lírai keblek zengésére hallgatni, kik a nő nőiességét féltik a tanulástól. Elvégre a férfi vadsága és brutalitása is némi kárt szenved a tanulástól; a falun nevelkedve, iskola nélkül, talán még férfiasabb volna. A női baj sem szenved majd többet a tudatlanság enyhítéséből. A kulturái életben különben mindennek meg kell adni az arát; a naivság bizonyos nyilvánulásainak megszüntetéseért talán kárpótolni fog az ideálisabb, tartalmasabb életfelfogás. S különben is talán mégsem egészen helyes és fenkölt fölfogás, a nőt csak ezizomának, játékszernek, élvezetnek tekinteni a férfi életében. Mert ez a dolog is kettőn áll; ha a nő végre megunja mai, sokszor szegénytelen, függő helyzetét, mikor egész elmeélet arra kell vesztegetnie, hogy főkötő alá kerüljön, akkor ki fog tűnni, hogy a férfinak legalább is annyira szüksége van a nőre, mint a nőnek a férfitúra s a férfinak kapitulálni kell majd. Rá kell szánnia magát, hogy úgy szeressen, mint ő szeretik; hogy felesége igazán egyenlő jogu

alul lenni a harmincz éven, de megelegedett a gonosz ember azzal, ha a leány csak tizenöt éves volt is. Plato is harmincz évet szabott a görög házassulandókra. Aristoteles meg ezzel sem elégszik meg, de harminczhet éves kezdő férjeket akart.

Ne gondoljunk azonban, hogy a görögök későn értek meg a házasságra: korántsem volt ez így, a harmincz évnek komoly politikai alapja volt, a görögök csak harmincz éves korukban vehettek részt a közgyűlésben, e jog gyakorlása előtt pedig nem tekintettek méltóknak családot alapítani. Ez volt Spártának is törvénye.

A spártaiak házasságáról furcsa dolgokat írt Xenophon. A férj, midőn a házasság ideje eljött, egy közhelyen frugális étkezéshez látott, amely után alkonyatkor mátkája szüleinek házához lopódzott és ellopta feleséget; titokban hazavitte, de mindjárt visszament a közgyűlekező helyre: — a következő napokon is úgy tetette magát, mintha nem lopta volna el nejét; ha besompolygott epedő felesége függőnytől fedett ajtaján, előbb jól körülnevezett, hogy senki se lássa és halálra szegyenlette magát, ha rajta kaptak, hogy nejéhez ment.

Lám, mikép változik a világ! most meg

azt szegyenelné a férj, ha rajtakapnák, hogy nem megy a nejéhez!

Egy másik furcsa vonása volt a görög házasságoknak, hogy ideiglenes és időhöz kötött házasságra léphettek bizonyos nők, oly nők, akik a mai társadalomban rendszerint — nem szoktak házasságot kötni.

A rómaiaknál a házasság polgári jog volt, melyvel azok éltek, a kiknek a *Conubium* joga megadatott. Kezdetben csak az ugyanazon kasztozokhoz tartozók léphettek egymással házasságra: a patricziusok és a plebeusok nem házasodhattak össze, míg végre a Kr. előtti 445-ik évben e tilalom megszünt. Azonban a Kr. előtti 9-ik évben ismét visszaállították és csak Justinianus törölte el véglegesen, még pedig oly épületes példával járva elől, hogy egy *ezirkusz-hölgyet* vett el, a kit *esászárné* is tett.

Rómában is, mint a görögöknél, a nőt mint valóságos tulajdont szolgáltatották ki a férjének, de a házasság többféle volt; a patricziusoknál a régi etruszk szokások voltak divatban; a házasságkötésnél a *Confarreatio* ünnepélyét tartották meg, tiz tanu, a főpap és a flamen dialis előtt; ezen az ünnepélyen a nő férjének egy buzalisztból

készült kenyeret adott át; ez volt a köztük leendő közösségnek jele.

A *Confarreatio* után a menyasszonyt a flammum-fátyol borította, mely sáfránysárga volt (jaj a szókéknek!) — kezében pedig egy gyenge nádat és egy fonószállal körültekert botocska tartott. Így feldiszitve, gyalog haladt völegénye háza felé, énekölő szüzek által követve. A ház színes vásznakkal és zöld galyakkal volt feldiszitve. — Mihelyt a nő belépett, átadták neki a ház kulcsait, és tűz és víz áldozásával tisztelték meg.

Az elvált már a rómaiak is ismerték, sőt a jog régi volt, mint a házassági jog, de több mint ötszáz évig nem találkozott egyetlen egy férj sem, aki az elválás szegényét magára merete volna venni. *Carvilius Ruga* volt az első dicső elváltó férj; megérdemli, hogy neve átadassék az utókornak; ez az ember azért vált el a feleségétől, mert gyermektelen volt, de hogy rajta mult-e vagy feleségén a magtalanság, azt a jó *Carvilius* nem fejtette meg.

A császárság idejében az elválások gyakoriak lettek, de *Theodosius* és *Valentinianus* szigorú büntetéseket szabtak azokra, kik az elváltást előidéztek.

Megemlítem még, hogy a rómaiak közt

fél legyen; két ily fél frigyében is lehet szerelem, hűség, odaadás, de nemcsak az egyik, hanem a másik fél részéről is. A nőknek, a házasságnak lassan-lassan ki kell bontakozni orientális jellegéből, nyugatvá alakulnia. Magyarországon ennek tán kevesebb akadálya akad, mint másutt, mert e földön a házasság soha sem volt keleti jellegű; mutatja a feleség elnevezés; bizonyítja a magyar nő jozan elméje, elismert tekintélye és bátorságos magatartása. A modern élet fejleményeiben erre az alapra bátran lehet tovább építeni.

A kisgazdák hitelkérdése.

(+) Ha méltán feljajdulhatnak hazánk nagy s közép-birtokosai a hitel elégtelensége miatt, úgy, mit tegyenek kisbirtokosaink, kikről semmikepp sücs gondoskodva? Gondoskodni kell tehát a birtokosi osztályról. Még inkább előtérbe lép az e részbeni gondoskodás szükségese, ha tekintetbe vesszük, hogy ez osztály, mely számánál s a kezén levő terület nagyságánál fogva egyike a legtekintélyesebb néposztályoknak s a legtöbb vagyont képviseli; melyre az összes hazai őstermelés országrésze nehezedik, melynek emelkedése s jólététől, gazdasági rendszerének javításától várjuk közgazdasági állapotaink javulását; mely a mező-gazdaság fejlesztése által megvetheti Magyarország ipar-fejlődésének alapját; ez az osztály terhes adók s alacsony gabona-árak sulya alatt görnyedez és nem csak befektetési tőkével nem bír, hanem a megélhetés eszközeit is alig képes megszerezni magának és adósságok miatt a tönkremenésnek, a pusztulásnak megy elébe.

Segélyt kell nyújtani a gazdáknak, természetesen nem könyör-segélyt; a hónuk alá kell nyulniuk, hogy el ne bukjanak, de ne adjunk nekik inség-kölcsönt, mert ilyesmivel mulandó hatása miatt célt nem érünk. Olcsó, könnyen igénybe vehető és megerősítés nélkül visszafizethető kölcsönök lehetőségét nyújtsák kisbirtokosainknak. Távol vagyunk attól, hogy a hitel-nyújtást valami gyökerelesen orvosló gyógyszernek tekintjük. A hitel

még nem ad meg mindent. Áldásos hatását azonban tagadni nem lehet. A hitel két-eltű kard. Igen áldásos lehet arra, aki azt később javadalmazó beruházásokra használja fel. Az ugynevezett konzumptív hitel, ha még oly kis mértékben vétetik is igénybe, csak romlásra szolgálhat; ellenben a produktív hitelnek jó számítás és okoszerű gazdálkodás mellett üdvös eredményei sohasem maradnak el, előbb-utóbb bőven jutalmaz.

Hiába igyekeznek a magyar-kisbirtokos saját jövőjének biztosítására, a hazai, mezei gazdasági állapotok emelése, továbbá adózó erejének növelése céljából új alapokra fektetni gazdaságát, mikor a mindezeket feltételező gazdasági rendszer behozatalára a szükséges eszközt — értjük a pénzt — meg nem kaphatja. Nálunk a kisgazdán pillanatnyi megszorulás esetén senki sem segít. Más államokban, hol a reálhitel jól van szervezve, ily esetekben az ugynevezett „credit agricola“ roppant hasznára van a gazda-közönségnek, mert ellátja azt az egyes termelési ágak megkezdéséhez vagy folytatásához szükséges előleggel, — melyet aztán a nagyobb jövedelemből részletenkint könnyen visszafizethet.

Nálunk a kisgazdák legfőképp a nyári időszakban, amikor már nincs mit eladniuk, jutnak a leggyakrabban pénz-zavarba. A jövő termés reményeivel állnak szemben, de nem képesek a folyó kiadásokat viselni s a még szükséges megmunkáltatást elvégeztetni. Ilyenkor olcsó hitel, ugynevezett avance-ok könnyen segíthetnének rajtuk s nem kellene még álló terméseiket lekötöniük, vagy olcsón eladniuk.

Segíteni kell tehát a bajon annál is inkább, mert napról-napra hangosabbak a panaszok, mindinkább érezzük égető szükségét mező-gazdaságunk ápolásának. A kisbirtokos és földmivelő osztály a magyar birodalom népességének egyharmadát kezezi; ennek legfontosabb érdekeit felkarolni annyit jelent, mint az ország anyagi jólétét elősegíteni s összes közgazdasági állapotainkat biztosabb alapokra fektetni. Ezt azonban csak úgy érhetjük el, ha a jelenkor egyik jelszavát: az önségélyt írjuk zászlónkra, s annak segélyével megteremtjük azt az eszközt, melyre oly nagy szükségünk van.

bajban voltak a prefektusok, és vigyázni kellett szívükre, mert nem volt szabad feleségül venniük oly nőt, aki az általuk kormányzott tartományból való volt.

A középkorban a házasságok többnyire a a templomok ajtajában kötöttek, — ennek különös bizonyosságát találjuk Flamel alkimista nevének 1397-ben írt végrendeletében, aki két ezüst garast és hat dénárt hagyott annak az öt koldusnak, kik a párisi Szent Jakab-templom ajtajánál szoktak ülni, ott, a hol a leányokat férjhez adják.

A templom ajtajánál tehát a pap adta össze a házasulókat, mely után a házaspár szent misét hallgatott; hazamenve, házuk ajtaja előtt kenyeret és bort találtak és ezeket a pap megáldotta. A férj előbb és utána a feleség tört és evett a kenyérből, a pap pedig mind a kettőt megitta borral (talán önmagát is), ami után kezeiknél fogva bevezette az új házaspárt a házba, a hol a nupuziális ágyat is megáldotta.

Előre gondoskodtak arról az esetről is, ha a pap netalán nem akarta volna megkötni az illetők házasságát. Ez esetben, például Franciaországban, a gaumine házasságok jogosak voltak; a pap elé men-

tek a házasulandók és tanuk jelenlétében kijelentették, hogy megházasodnak. Csak a blois-i parlament 1579-iki rendelete tette törvénytelené az ilyen házasságokat, de mind emellett oly gyakoriak maradtak, hogy a papság 1670-iki és 1675-iki gyűlésein tiltakozott az ilyen házasságok ellen.

Meg voltak tehát a polgári házasság okainak magvai már akkor is.

Némely országban az a furcsa szokás volt, hogy ha egy fiatal leány hozzá akart menni egy halálra ítélthez, az illető kegyelmet kapott és szabadon bocsátották. Jó, hogy akkor nem csak gyilkosokat ítélték halálra! Egy Duart nevű embert kötéltre ítélték 1382-ben Franciaországban; a szeréhez kötözve, már ki is hurczolták a vesztőhelyre, midőn Jehennete, homaincourt-i leány, siránkozva kijelenté, hogy férjének választja Duart-ot; — azonnal levették a szerencsétlen nyakáról a kötelet és Duart az akasztófa helyett Jehennete keblén csüngött. Jó volt akkor szerelmeskedni azoknak, kik akasztófára való dolgokat miveltek, mert így mindig meg volt az a reményük, hogy szeretőjük hozzájuk fog menni az akasztófa alatt és megszabadulnak.

A szerves lények rendeltetése.

— A természettudomány köréből. —

Jelige: „A természetben mindenről gondoskodva van és pedig oly esodálatra méltó módon, hogy az emberi értelemnek egész eddig nem sikerült ezen titokba bepillantani, amár ezen törvények létezését számátalan tény és jelenség hirdeti.“

F. Liebig.

Ki a természetet ismeri, önmagát ismeri, aki kutatja a meglévő és minduntalan megújuló természeti jelenségeket. Ki nem elégzik meg azzal, hogy valami létrejött, hanem a létrejövétel okát is felderíteni törekszik: annak napjai nem tűnnek le fénytelenül, annak működése a jövő nemzedékre is kihatással lesz.

A szerves anyagok ezrei a természettudósok által már rendezve vannak, a szerves lények pedig mindenki előtt ismeretesek. Minden szerves lény bizonyos örök és megváltozhatatlan erő által lett teremtve és viszont minden szerves anyag ezen erő kifolyása. Az ember, az állat, a növények és ásványok, a levegő, melegség és víz (ezen három őserő) szintén közreműködtek és működnek a szerves lények előállításánál és ezeknek harmonikus működése által jött létre a nagy mindenség, számtalan lényével.

A szerves lények rendeltetése szorosan összefügg a világegyetem, a nagy mindenség örök és megváltozhatatlan törvényeivel, szakadatlan láncfolyama ez a millió évek során megújuló és alkotó őserőnek, valamint a mindenható bölcsességének, a ki rólunk, gyöngé emberekről, oly páratlan jóssággal gondoskodott.

A millió évek során létrejött szerves lények feletti korlátlan hatalommal való rendelkezés nekünk embereknek adatott. E rendelkezés kifejtésénél alkalmazni kell a tudásnak minden erejét és az erők gyökforrását, a hatalmat. Igaza van dr. Ratzelnek, a lipcei egyetem híres tanárának, midőn azt mondja: „Vajjon milyen viszonyban van az ember környezetével, ha a természet többi részének analógiájából következtetünk? Előre is kimondhatjuk, hogy e kérdés a helyes utra vezet bennünket, melyen az állítások és ellenmondások meddő tengeréből

Hogy ma miképp házasodnak az emberek? azt ki-ki próbálja meg maga; — és hogy miképp házasodnak a világ különböző részein? talán egyszer vagy másszor megirom, de most nem; — utazza körül a világot az, akit e tárgy érdekel és utközben, Japánban, egy rövid időre, egészen szabályosan meg is házasodhatik, és így előnyösen tehet próbát e téren; ez után tapasztalatai szerint házasodhatik majd hazajövet.

Házasság, polgári vagy egyházi, mindig csak rózsalánc vagy rablánc; — boldogság vagy szenvedés! — a véletlenbe vetett koczka!

Ha szerencsés a dobás, az Isten áldását hozza a nő, és végtelen tátongó úrt hagy után, ha mint angyal visszaszáll az égbe és hátrahagyja a feldult tüzhelynél gyászoló élettársát! A legnagyobb házat megtölti egy vidám nő; a legkisebb szoba üres, ha gyászoló férj lakja egyedül! Házasodjunk pap, vagy a „lehetőleg atilába öltözött“ közeg előtt, a szerelem az, ami összeköt és nem a gyarló ember által kimondott deák vagy magyar formula; ott, hol a szerelem van, ott van az isten áldása is, bármiképp kötöttet legyen a házasság.

Kossuth Ferencz.

emelkedett álláspontra jutunk, ahonnan megszűre körültekinthetünk és láthatjuk, hogy az ember és természet mily viszonyban vannak és meggyőződhetünk, hogy mekkora a természet jelentősége és hatása. E kérdésre azt felelhetjük, hogy minden jelenség, ami megfigyelésünk körében van, akár a földben, akár a föld színén, akár az égen, egytől-egyig összefügg mind egymással, és nem lehet helyes fogalmunk az egész világról, vagy a mindenségről, ha megelégedünk azon föigazságról, hogy a világ legkülönbözőbb részei is egy összefüggő egészet, egy egységet képeznek. Ebből következik, hogy az ember, mint a világnak egy része, viszonyban van a világ minden többi részével.

A szerves lények rendeltetésénél a nagy gazdaközönseget azoknak mikénti fejlődése, okszerű, a haszoncélznak megfelelő kultiválása érdekli, mivel a mai kor felvilágosodott gazdaja előtt ezen említett dolgok mindenikének tudása és helyes alkalmazása kiváló gondot és utálatást igényel.

A szervetlen és szerves lények egymásra vannak utalva, e kettőnek hatása alatt fejlődtek ki a szerves lények azzá, a mik.

Ez megdönthetetlen sarkigazság, s kikezen javítani akartak, rendszeren nem sikerült, erre vonatkozólag igen szépen nyilatkozik Liebig a következő szavaival: „Vetettem a teremő bölesességn ellen, én az ő művén javítani akartam s tudatlanságomban azt hittem, hogy azon csodálatra indító törvények láncolatából, melyek az életet a föld színére kötik s örökké ifjú erobben tartják, egy láncszem hiányzik, mit nekem gyenge tehetetlen feregnék pótolni kell.”

Azon ő s erők, amelyek közreműködnek a szerves lények fejlődésénél, örök idők óta monotonszerűleg végzik feladatukat és a természet törvényeit. Az elvetett mag ma is oly hatások és körülmények között csirázik, mint éppen ezer évvel ezelőtt: az embrio fogamzása, fejlődése szintén ezen örök törvényeknek van alávetve.

S jóllehet ezen törvények változatlanok, mégis a szerves lények között degeneráció mutatkozott és mutatkozik, valamint az egyes fajták lassan, de biztosan kipusztulnak.

A barlangi medvét a jelenkor fia csak csontvázairól ismeri, a bölényt 1796-ban még Erdély egy-egy renetegében látták és vadászták, ma nyoma sincs sehol minálunk, holott a tatárjáráskor, valamint a kunok betörésekor — kronikásaink szerint — nagy csapatokban fordultak elő.

Számtalan példát lehetne még felhozni, valamint e példák alapján kimutatni azt, hogy egyes fajták a szerves lényeknek mily hamar enyészték el a föld színéről, alig-alig hagyva utányomokat maguk után.

Önkénytelenül azon kérdés merül fel elmenkben ezen tényeknek említésekor, hogy mely okok idézték elő kipusztulását a szerves lények egyes fajainak, valamint a degeneráció észlelhető-e a szerves lények között napjainkban?!

Az első kérdésre illetőleg megfelelhetünk határozottan. Ugyanis az egyes fajoknak kipusztulása, valamint elenyésző csekély száma a létérti küzdelemben keresendő.

Ezen harez folyik ő s idoktól kezdve egész napjainkig és folyini fog örök időkön keresztül addig, amíg ember és állat, illetőleg amíg szerves lény lesz a világon.

A „homo sapiens“ és az „animaliák“ közötti harc, valamint a koronként megújuló küzdelem, szintén a még jelenleg is folya-

matban levő létérti küzdelem mellett tanuskodik.

Igen jellemzően és egyuttal szellemesen jegyzi meg Bouley erre vonatkozólag, hogy „az ártatlan bárány nem jó szántából jött hozzánk, a tulok nem önkénytelen hajtotta fejét járom alá, a ló nem szívesen rágia zabláját“ stb. Hanem a teremtés ura ezeken győzött fölenyével; a tulok járomba lett fogva, a ló megfekezve, szóval a szerves lények legtöbbje alá lett rendelve a „homo sapiens“ nek!!

A másik kérdést illetőleg, hogy degeneráció csakugyan mutatkozik-e napjainkban? szintén igenlőleg válaszolhatunk.

Azon természettudósok, kik a degeneráció hívei, azon véleményöknek adnak kifejezést, hogy a visszafejlődés okai nem mások, mint az egyes állatfajoknak oly körülmények közé jutása, amelyeknek hatalma alatt kénytelenek voltak jellegöknek részbeni megváltoztatására. És ez igen is természetes dolog. Világos és a kételkedőket meggyőző példák bizonyítanak a természettudósok eme állításai mellett. Azon tapasztalati tény, hogy bizonyos fajták (egyedek), ha megváltoztatott életfeltételek közé jutnak: jellegök is megváltozik, szépen illusztrálható a következő példák által.

A pár évtizeddel ezelőtt hazánkba behozott shortonok jellege annyira megváltozott, hogy az eredeti faj közötti különbség óriásián szembevető.

Szintén ez észlelhető a Berni, Simmenthali, Algani stb. fajtáknál. Darwin (The variation II. 290.) igen szépen bizonyít a fentebbi dolgok valódisága mellett, midőn azt mondja: „Gyakran az életviszonyok csekély változása bizonyos módon hat házi állatainkra és művelt növényeinkre, melyek különben is hajlandók változásokra; és a megváltozott viszonyok hatása nem csak tetezi az általános vagy határozatlan változékonyságot, hanem lehet, hogy egyenesen előidézi...”

Ez történt és történik még most is az európaiakkal az Egyesült-Államokban, az európai kutyákkal Indiában, a lovakkal a Falkland szigeteken, látszólag különböző állatokkal Angorában, idegen osztrigákkal a Földközi tengerben, és a kukoriczával, melyet forró övi magból termesztnek.

A szerves lények változékonysága szorosán összefügg azoknak használhatóságával is egyszersmind. A használati cél a fő, nagy szerepet játszik ez a világ szerves lényének életfentartásánál, hiszen a szerves lények rendeltetése, a szerves lények legfőbbjével: az emberrel szemben, alig is lehet más!...

Az ember, mint szerves lény, eme kiváltságát szabadsága és szellemi fölénye által szerezte meg s különösen az által, hogy a körülötte levő természet kínálkozó segédeszközeit bölesen felhasználja. Alapjában véve a szabadsága is a természet adománya, csak-hogy nem önkéntes, hanem inkább fáradsággal kiküzdött adománya. Igaz, hogy történetének lénye nem egyéb, mint az őt emberré tevő szellemi felének az állatok körébe vonó testtől való mind fökéletesebb felszabadítása: de e szabadságot nemcsak a természet keretében, hanem a természet segítségével küzdötte ki, mely mindenféleképpen ranyomta bélyegét egész lényére.

A „homo sapiens“ uralkodik a szerves lények fölött, a szervetlen anyagok ezreit saját céljaira dolgozza fel, épít vagy ront, azt mindig saját javára teszi, mert a szerves lények rendeltetésének sorsa az ő kezeibe van letéve.

Hiszen a természetben mindenről gondoskodva van, eme böles gondoskodás a szerves lények rendeltetésénél pedig a nagy mindenség, végeredményében pedig az egész emberiség javára esik!!

Viktorius.

Fővárosi levél.

Budapest, 1895. aug. 1.

A budapesti riporterek nagyobb része szabadságon van (kivéve azokat, akik párbaj, vagy sajtóvétség miatt hűvösön csücsülnek). Az itthon maradtok szencáció után kapkodnak, de rendszeren egy-egy tulhizott kaesát fognak.

Engem is megfog a köruton egy ismerős riporter:

— Hopszá pajtás! Előbb ki nem eresztlek körmeim közül, míg nem közölsz velem valami érdekes hirt.

No, ha csak ez kell, ilyenmel mindig szolgálhatok. Karon fogom az én riporteremet s kezdem az ujdonságokat felsorolni:

„A lipótvárosi bazilikát megvette a Haas és Deutsch cég 4 millió forinton. (Más.) Ferdinánd bolgár fejedelem lemondott s utódjának gróf Zichy Jenő van kiszemelve. (Más.) Kossuth Ferencz legközelebb belép a néppártba...”

— Elég, elég! — s az én emberem ugy eltűnt oldalam mellől, mintha ott sem lett volna.

Az eféle kaesák most nem tartoznak a ritkaságok közé. Megszületnek azok kávéházban, vendéglőben, uszodában, szóval mindenütt, ahol emberek megfordulnak.

Vannak azonban veszedelmes és komoly kaesák is, melyek rövid tavirat alakjában jelentkeznek. Afféle anyós-telegrammok ezek s így szólnak: „Holnap délben érkezem”

Képzeltetni a megszeppent férj örömét, mikor kísül, hogy az egész csak egy kaesa, jux, amit valami jó barát engedett meg magának.

A székes-fővárosban még mindig érezhető a holt szezon. Van itt ugyan elevenség elég, de azért nagyon is meglátszik, hogy ez nem rendes kepe a székes-fővárosnak.

Az emberek laukadtan mozognak a retentő melegben. Ennek a kabai néni örvend legjobban, mert jelszavát gyakran emlegetik a férfiak, kíváncsian olvasva a következő plakátokat:

— Kőbányai polg. részv. serfőződe. —
Friss csapolás.

Szent-István sör és polgári sör.

Gr. Károlyi Gábor is szorgalmasan fogyasztja a polgári serfőződe kellemes ízű komlóját — a városligeti sörcsarnokban. A nemes szívű gróf roppant bőkezű. A városligeti apró fuceskák között annyi sós-kifit osztogat szét, hogy az ember önkénytelenül is arra gondol, nem kap-e szubvencziót a pék-ipartestülettől.

Még csak a budapesti szép leánykákról kellene röviden megemlékezni. Ah, Isten tudja, hol, merre nyaralnak ők! Azért oly lehangolt itt minden.

Szó sincs róla, maradt azért sok szép leány Budapesten, de az itthon maradtok többnyire legyező- és napernyő-nyelven beszélnek.

Ez a nyelv pedig kissé nehezebb, mint a — chinai.

Reim Lajos.

Levelezés.

T. Kozárvári Rác Károly urnak.

V e r e s p a t a k o n.

Uraságod, úgy látszik, nincs tisztában saját magát illetőleg, a ma és a tegnap, akár megfordítva a tegnap és a ma történet dolgokkal; legakább ezt igazolja azon inkonzekvenzia, amelybe — nem tudom, bűnbánó akarattal-e, vagy pedig vigyázatlanságból — beleesett. A következetes, konzekvens ember nem szokta levágni maga alatt a fát, hogy nyakát törve, vagy lábát kifecsimitva — szédelegve kelhessen fel. Már pedig Uraságod így járt.

Figyeljen csak, hiszen én ezt könnyűszerrel saját magával bizonyítottam be.

Őn, „a közönség köréből” irt cikkemre, az Önre nézve már tragikussá vált kis történetében még akkor is, mikor rámutattam arra, hogy felsőbb (polgármesteri) befolyás, megtiltás miatt nem adta ki, azon ellenvetést, hazug félremagyarázást tette, hogy a cikk nem áll a kellő nívón, s nem ismerte be a valót, sőt tovább ment s azon eszközhöz nyúlt, amelyet csak nagyon megszorult állapotban használ még az inkonzekvens ember is, vagyis azt állította, hogy azért nem adja ki, mert a lap szerkesztése betiltott.

Ennek volt a következménye az Uraságodhoz irt levelem, melyben azt irtam, hogy „velem szembeni eljárását nem karakterizálom, mert eljárása eléggé karakterizálja Önt.” Hát vallja be őszintén, — hiszen most már bevallhatja — nem volt-e igazam? Ön, amint fentebb említém, szóban és írásban is tagadta a cenzura lételetét, s most utolsó levelében, mint egy bűnbánó barát, bevallja, hogy „nehogy a polgármester kedve ellen tegyen”, megbeszélte vele a cikket. Ugyan mondja meg kérem, — mint a fejét annyira magasan hordó tudós szerkesztő — mi ez? Hígyje el nekem, hogy még a tudomány nem elég arra, hogy valaki itt a földön az igazságot követők és követelők sorában tiszteletet követelhessen. Ehhez szükség még az egyenes uton való járás s az igazság törhetlen követése is. Az Ön eljárása ezekkel meg nem egyezik. Ezt belátja, ugy-e?

Őn a közvéleményre bizta az ítéletet s ez Önre, saját beismerése szerint — amint és ahol én jeleztem — le is sujtott. Ezért, úgy gondolom, magas és másokat fitymálni akaró tudományával is szégyelheti magát, s bármint és bármivel is igyekszik már a feketét fehérre mosni, nem sikerül.

Őn, levelében, az Ön szerkesztői állásának büszkeségéről beszél; legalább erre kell magyaráznom Önnek azon nekem szóló figyelmeztetését, hogy „nem találok olyan nyomorult szerkesztőt, aki az őt támadó cikket közölné.” Kérdelem, hát akkor miért adta ki az első, Önnek szóló magánlevelet? Látja, mindjárt itt van a nyomorult ember, mert ebben volt a támadás, az utóbbiban csak a védekezés. Különben én ezenkívül is vagyok bátor kijelenteni azt, hogy Önél a szó szoros értelmében nyomorultabb szerkesztőt nem ismertem és nem is képzelek. Ennek kijelentésére Ön hívott fel levelében; mert abban elismeri, hogy pár évvel ezelőtt s igazolja, hogy most is a polgármester, tehát a cenzor kitérte s kitérte, ami neki nem tetszik, — s következtetem, hogy beirta és beirta, ami neki tetszik. Ön hát ezek szerint csak egy báb volt egész mostanáig s így Ön nem a kulturát, a társadalmat, a

közérdeket igyekezett fejleszteni, hanem csak egyesek érdekét mozdította elő. Így csak azért biggyesztette nevét a lap alá, hogy mások árnyékában mindentől megvédve szenderegessen.

Ha Ön arra vállalkozott valaha, hogy lapot szerkeszt, előbb a saját lábán, a férfi akaraterejével meg kellett volna járni tanulni. Ön így gyáván sok ideig felre vezette lapjával az olvasó közönséget s ezáltal nem tette magát méltóvá, hogy tovább megtűresse. Ez által és így csak Ön tette tönkre lapjával a társadalmi életet, még pedig nem öntudat és számítás nélkül, hanem öntudattal és számítással. Most akar megtérni, mikor kegyvesztette tette magát? Vegye tudomásul, hogy most már erősebb kezek szükségeseek ahhoz, hogy a mi — az Ön gyarlóságával erősen hozzájárult — szegyénteljes magyar társadalmi életünket eltemessék. Keserű csalódásra ébredtünk mi, akik kétkedve bár, de sokat elhittünk a dicsériádakból, s akiknek most azt kell hinnünk, hogy az Ön lapjában eddig közé tett s a város érdekét hangosan hirdető, dicséret közlemények mind hazugságok. Csak most értem én azt, hogy a sokat emlegetett, a kaszinó s így a magyar társadalom érdekében Önnek adott cikkem miért talált akadályra. Azért, mert abban nem az egyesek, a magánérdek, hanem a magyar közművelődési közös érdek tekintetében jaidult fel a szív. Ezt nem érzi Ön, mint nem érzi senki, aki a személyes érdeket tolja a közérdek elé. Önnek így nincsenek honfiai kötelességei. De nem így vagyunk mi! Nekünk itt ez eksponált helyen kötelességeink vannak, s ebben minket akadályoz az önök által felbujtogatott testvérharc. A kötelességteljesítésnek tudását tette Ön semmivé a saját céljaik elérésére szerkesztett lappal. Lásza, Uram, ha én Önt nem az „ismert modorban”, hanem — amint Ön írja — „elég szelid hangon tartott engesztelő levélben arra kértem, hogy az egész ügy mindenestül maradjon ki”: ezt is azért tettem, hogy ne korbaesöljék fel a kedélyeket jobban s hogy ne tegyék ki magunkat azon kárörömnök, mely testvéreinknek s nem nekünk szerez gyönyörűséget. Nem teljesítette, — jól tette, így legalább világhosszra jött az Ön gyarlósága, ismertté lett az, ami csak sejtelem volt. Így bizonyára elvégezzük azt, ami reánk vár, de éber szemünk figyelve kíséri Önt is. Önt, akivel én elvégeztem, s akinek ajánlatos a saját érdekében, ha megtanulja, mi az igaz.

Mózes Mihály.

Vegyes hírek.

— **Zalathnai szolgabíróvá** Bőjtke Kálmán balászfalvi j. szolgabíró helyezetté át főispánunk, ki a m.-igeni és verespataki járásbeli erdőkihágási és a zalathnai körjegyzőségben előforduló mindenféle kihágási ügyeket fogja elintézni és így önnálló rendelkezési kört fog nyerni.

— **Kinevezés.** Czánya Gusztáv gyulafehérvári kir. alügyész a zernesti kir. járásbíróvához neveztetett ki kir. járásbíróvá. Gratulálunk a méltán megérdemelt előléptetéshez.

— **Kinevezés.** Főispán ő mélgá Ludvigh János végzett jogász közgazgatási gyakoronokká nevezte ki.

— **Mecser József** fegyintézeti igazgató pénteken tartotta bucsuestélyét, mely összefűzte a Dráveczky Gusztáv fegyintézeti tiszt névnapjával, a legkedélyesebb hangulatban

tartott a késő éjjeli órákig. A teljes számban egybegyűlt tisztikar meleg ovációkban részesítette a távozó szeretett igazgatót. Többen jelentek meg városunk előkelői közül bucsut venni a társadalmi és hivatali érintkezésben egyaránt tapintatos, előkelő modoru tisztviselőtől. Számosan mondtak pohárköszöntőt. Éltetve a távozót, s kitarást kívánva továbbra is a buzgó, kötelességszerető, humanus igazgatónak, kinek hivatali működése nemes lelkületéről, páratlan igazságszeretetről tesz tanuságot. Fáradhatatlan szorgalma s alkotóképességének eredménye az igazságtudás intenczióinak megfelelő berendezés, mely teljesen az ő igazgatása alatt létesült. A durva szigornak a humanus bánásmóddal felelőse volt mindenkor elve, s ezzel új aerának nyitott tért. A tisztviselői kar érdekeinek szem előtt tartása élénk emlékében fog élni sokáig a tisztikarnak, mely nem is késett legmélyebb rokonszenvének kifejezést adni. Testületileg, zenével kísérték a vonat-hoz, hol egy újabb ovációban részesítette a távozót a fegyőrség küldöttsége, mely eljött ismételtelen köszönetet mondani ama sok jóért, melyet velük szemben tanusított. Páratlan jóindulatának kitünő bizonyítéka, hogy a fegyőrségnek temetkezési együletet szervezett, pár hóval ezelőtt pedig 300 frtot adott a fegyőrségi segély-alap létesítésére. Megragadott minden alkalmat, hol segíteni, jót tenni módjában volt. Nem egy ember van, ki büntetése kitöltése után az ő pártfogásával lett ismét hasznos tagja a társadalomnak. Valóban a soproni fegyintézet tisztikara egy tevékeny, humanus, magas képzettségű főnököt, a város társadalma pedig egy ügybuzgó, tenni kész, előkelő modoru egyént nyert.

— **Áthelyezés.** Szóke Károly, a helybeli honvéd parancsnok, honvéd őrnagy, a székesfehérvári 17 szám honvéd-ezredhez helyeztetett át. A mennyire fájjaljuk és sajnáljuk a derék katonának, az általán kedvelt és becsült őrnagnak távozását, épp oly őszintén ohajtjuk, hogy új állomáshelyén is a közszeretet és becsülésnek azon mérvében részesüljön, mint részesült nálunk a társadalom minden rétegében.

— **A sétatéri fedett tánczhelyiség ünnepélyes megnyitása.** Lapunk mult számában már említettük, hogy a sétatéren épült csinos fedett tánczhelyiség megnyitásának a napja e hó 11-én, esetleg 18-án lesz, hanem most már a kíváncsi publikumnak megsugjuk, hogy a megnyitás e hó 11-én tartatik meg. A 100-as bizottság számos tagja jelent meg a csütörtök délután tartott értekezleten, ahol Kovács Gyula elnök — az őt közelebb mélyen sujtott gyász miatt ily mulatságok rendezésére ez idő szerint nem vállalkozván — kérte az értekezletet, hogy a maguk köréből választandó elnök, jegyző stb. által intézzék ezen mulatság rendezését. Rendező bizottsági elnöknek dr. Varró László, jegyzőnek pedig dr. Gyarmathi Ernő kértvén fel, röviden elhatároztatott, hogy az ünnepélyes megnyitás e hó 11-én tartassék meg és a bizottság tagjai felkértek hathatósan oda törekedni, hogy a mulatság úgy erkölcsileg, mint anyagilag támogattassék, illetőleg sikerüljön.

— **Megrendítő baleset.** Szalánty Ödönt, Szalánty Lőrincz fugadi és örményszekesi nagybirtokos, vármegyénk egyik legbuzgóbb tagjának derék fiát, július 30-án a homoródköhalmi állomásnál a vasuti kupéban halva találták. A közszeretben állott fiatal ember betegeskedő édesatyja látogatására utazott Előpatakra, midőn — valószínűleg epileptikus rohamban — oly szerencsétlenül bukott le, hogy homlokát a vasuti kocsihoz bezúzta, s miután az egész koci üres volt, senki sem segíthetett rajta. Temetése f. hó 1-én Örményszekésen nagy részvét között történt meg a családi sírboltban. A sokat vesztett apát és testvérét Jenőt vigasztalja

meg némileg az a közrészvét, melyet e gyász-
eset széles körben keltett.

— **Gyászhir.** A következő gyászjele-
tést vettük: „Özv. Páll Lászlóné szül. Asz-
lány Katalin mint bánatos özvegy; gyermekei:
Páll Ilka férjzett Gergelyfi Antalné, Páll
Lajos, Páll Gábor és Páll Jenő a maguk
ugy, mint a közeli és távoli rokonok nevé-
ben fájdalommal szívvel tudatják, hogy a fá-
rathatlan, hűségese férj, gyermekeinek boldog-
ságaért epedő jó édesatyja és após Páll
László f. hó. 29-én d. u. 3 órakor, életének
58-ik, boldog házasságának 31-ik évében, rövid
szünet után munkás földi pályáját bevé-
gezte. Az elhunyt földi részei folyó hó
31-én délután 5 órakor fognak a róm. kath.
vallás szertartásai szerint az örök nyuga-
lomra elhelyeztetni: lelkeért pedig az en-
gesztelő szent mise áldozat aug. hó 1-én
délelőtt 9 órakor fog a tövisi róm. kath.
templomban az Egék Urának bemutatni.
Tövis, 1895. július hó 29. Az örök világos-
ság fényeskedjék neki!”

— **A régi anyakönyvek lezárása.**
A vallás- és közoktatásügyi miniszter ren-
deletet küldött valamenyi egyházi főhatóság-
nak, amelyben felszólítja őket, hogy az ál-
taluk, illetőleg közegeik által vezetett anya-
könyveket — arra való tekintettel, hogy
október 1-én az állami anyakönyvelésekről
szóló törvény életbe lép — szeptember 30-
kán zárják le és az 1895-ben történt anya-
könyvelésekről szóló másolatokat nem, mint
eddig szokásban volt, újévkor, hanem már
októberben szolgáltatassák be az illető tör-
vényhatóságoknak.

— **Az a-fehérmegyei orvos-gyógy-
szerész-egylet** tagjait a folyó hó 15-én
d. u. 3—6 óra közt Maros-Ujvártt a leány-
iskola tantermében tartandó rendkívüli szak-
ülésre tisztelettel egybehívom. Tárty: A
marosújvári sósgyógyfürdő érdekében a pénz-
ügyminiszter urhoz küldendő emlékirat meg-
állapítása. Előadó dr. Bikkfalvy Károly fürdő-
orvos. A tagok kéretnek augusztus 10-ig
részvételüket elnöknél bejelenteni. Nők is
részvehetnek. Nagy-Enyed 1895. augusztus
2-án. Dr. Magyar Károly elnök.

— **Rendkívül forró napok** jelzik a
kánikulát. Az uszoda zsufolva van: délelőtt
bajos hölgyeink és virgenez leánykák, dél-
után komoly férfiak s nem kevésbé élénk
gyerekek élvezik a hűsítő habokat.

— **200.000 forintot** fordít dr. Wlassics
Gyula miniszter a kormány nevében a mil-
lennium alkalmából a hazai képzőművészet
pártolására, képek és szobrok vásárlására.
Először történik, hogy apróbb stipendiumok
helyett ily nagyobb pártolásban részesül a
magyar művészet, melynek hatalmas föllen-
dülése minden téren valóban meglepő.

— **Hírek a kiállításból.** A kiállít-
tók zaklatás. Az ezredéves kiállítás
igazgatósága arról értesült, hogy egyes kétes
értékű egyének vagy irodák körlevelekben
utaznak a kiállítókra s mindenféle képtelen
előnyök biztosítása érdekében akarják a kiál-
lítók hiszékenyebb és tapasztalatlanabb ré-
szét angagsálni. Az igazgatóság felkéri az
összes kiállítókat, hogy minden ilyen kétes
értékű és gyanús fölszólítást vagy aján-
latot küldjenek be mindjárt az igazgatóság-
nak a megfelelő intézkedések haladéktalan
foganatosíthatása céljából. — **Juhász-
kunyhó a kiállítás on.** Breznóbánya
szab. kir. város az ezredéves kiállítás on ér-
dekes módon vesz részt. Egy juhász-kunyhót
épít, hiven a felső vármegyékben levők min-
tájára, abban állítja ki és árusítja el a fel-

vidéken készült turót és sajtokat s mutatja
be a juhások viseletét bábakon. A kunyhó
a kiállítási falu szélén épül. — **Kiállít-
tási állás-közvetítő.** Az ezredéves
kiállítás igazgatóságának több konkrét eset-
ből tudomására jutott, hogy a fővárosban
létező zugirodák és az ezek szolgálatában
álló zugírások szegény emberektől pénzt
csikarnak ki azzal a biztatással, hogy a kiál-
lítás on állást biztosítanak a számukra. Az
igazgatóság szükségesnek tartja az érdekel-
teket arra inteni, hogy efféle szédelgések-
nek föl ne üljenek. Minden ily intézeti, vagy
privát zsarolás a rendőrségnél, vagy a kiál-
lítás igazgatóságánál azonnal bejelentendő.

— **Tudós nők.** Kilencz nőnek adták meg
a tudori oklevelet a legutóbbi tanévben a
zürichi egyetemen. Érdekes, hogy a kilencz
tudornő közül csak egy volt bölcész és egy
jogász, a többi mind az orvosi pályára vetette
magát. Az orvosi disszertációk, melyeket
ez a hét tudornő képessége bebizonyítására
a vizsgálóbizottsághoz beadott, legnagyobb
részét oly figyelemreméltó tudományos érte-
kezések voltak, hogy a legelőkelőbb orvosi
szaklapok hasábjain a nyilvánosság elé ke-
rültek.

— **Figyelmeztetés.** Budapest székes-
főváros törvényhatósága József főherceg
ur ő cs. és kir. Fensége főparancsnokságá-
nak 25-ik évfordulója emlékére, a m. kir.
honvédség kötelékébe tartozó vagy tartozott
egyének árvái, illetőleg felárvái nevelteté-
sére, a budapesti „József“ fiúárvházban
7, az „Erzsébet“ leányárvházban pedig
3 alapítványi helyet létesített. Ezen helye-
ket elnyerni ohajtóknak pályázati folya-
módványaikat Budapest főváros tanácsához f. é.
aug. 15-ig kell benyújtaniok. A pályázati
feltételek városi levéltárunkban a hivatalos
órák alatt betekinthezők.

— **Az új pénz forgalma.** Ezüst egy
koronásokban a folyó év I. negyede végeig
41.589.983 korona; a II. negyedben 5.706.869
korona s így ezen évnegyed végeig egész-
ben 46.996.869 korona érték veretett. Eb-
ből a jelzett időben kiadtván 42.265.467
kor. érték, a készlet a f. év II. negyede
végével 4.731.402 koronát tett.

— **Nemzetközi állatvédő kongressz-
szus.** Az országos állatvédő egyesület
az előmunkálásokat az in-
ternacionális állatvédő kongresszusra, melyet
a jövő évben Budapesten az ezredéves ki-
állítás on tartanak meg. Dániel Ernőnek, a
kiállítási országos bizottság elnökének, fel-
kérésére a földmivelségi miniszter most
500 frtot utalványozott az állatvédő egye-
sületnek a kongresszus előkészítési költsé-
geire.

— **Levélhordó kisasszonyok.** Aix la-
Chapelle város tanácsa, mint Párisból jelen-
tik, elbocsátotta az összes levélhordókat és
most fiatal leányokat alkalmaz postásokul.
Az új levélhordó nők fekete ruhát viselnek
sárga vállszalaggal, fekete viaszos-vászonka-
lap egészíti ki az egyenruhát. A legény em-
berek esküdöznek, hogy a posta most már
sokkal jobban működik, mint azelőtt.

— **A császár parancsa.** A német csá-
szárt bántja, hogy az istentiszteleteken any-
nyira bámulják; ez zavarja áhítatosságában.
Azért hát — ha ugyan lehet hinni a Gil
Blasnak — a következő rendelkezést adta ki:
Amint templomba lépek, mindenki reám tek-
int, ami nagyon bánt. Ohajtom, hogy tar-
tózkozzanak az ilyen kíváncsiságtól, ha vasár-
nap az istentiszteletre templomba megyek.
A kik személyemet a maga egészében akar-
ják látni, ezt megtekinthetik, amikor meg-
teszem mindennapi sétámat gyalog vagy koc-
sin.

Apróságok.

Ez is ok.

— Miért akar elmenni Trezsi?

— Alacsony, kérem, a konyha az én új káp-
láromnak.

Aki mindig előkelő.

A munkás: Az újságban olvastam, hogy
méltóságod kutyája megszökött... én
elfogtam, tessék, ime, visszahoztam.

A báró: No, látja, ez nagyon szép magá-
tól... János, szorítsa meg a kezét en-
nek a derek embernek!

Irodalom.

— **Millenniumi történet.** Az „Athe-
naeum“ r. társaság kiadásában megjelenő
„A magyar nemzet története“ című tíz kö-
tetes nagy munkából (millenniumi kiadás)
most került könyvpiaçzra a 31. füzet, mely
a második kötet folytatását képezi és a 32.
füzet, melylyel meg a harmadik kötet meg-
kezdődik. A kiadó r. társulat ugyan'is ugy
intézkedett, hogy ezután váltakozva, a má-
sodik és harmadik kötet folytatálagos füze-
teit fogják megkapni a nagy munka előfize-
tői. Ez az intézkedés pedig annyival is in-
kább czélszerű, mert ez a harmadik kötet
teljesen önálló az előbbi kötetektől, mely az
Árpádok korát festi, míg ez a harmadik kö-
tet Pór Antal kiváló történetírónk tollából
„Az Anjouk korát“ tárgyalja, mely egészen
új világot, mondhatni európaiasságot, fino-
mabb műveltséget hozott hazánkba, a kül-
földi udvarokkal való közeli rokonság révén.
Ennek a 32. füzetnek pompás műmellék-
lete is erre utal, mely Borzík V.-nek híres
festménye után „V. László követit leányne-
zőben VII. Károly francia király udvará-
nál“ tünteti fel, mindjárt a másik műmellék-
let pedig a magyar fegyverek dicsőségét
hirdeti, a máriacelli templom portálján
lévő dombormű után „Nagy Lajos diadalát
a törökök felett és a máriacelli templom
alapítását“ ábrázolja. A füzet aztán tele van
az Anjou-korszakra, nevezetesen pedig Róbert
Károly uralkodására vonatkozó történelmi
emlékek képeivel. De vissza kell még tér-
nünk a 31. füzetre, melynek mindjárt színes
műmelléklete okvetlenül felhívja figyelmün-
ket. Ez Than Mórnak a nemzeti múzeum
képtárában levő országos hírt festményének
sikerült másolata, melynek czíme „Kun
László és Habsburgi Rudolf találkozás a
csataterén.“ A füzetben pedig a II. Géza
alatti orosz és görög háborúk, majd III. Béla
uralkodásának, családi összeköttetésének, az
ország és a király pénzügyi és gazdasági
viszonyainak leírását találjuk számos szö-
vegképpel illusztrálva, melyek közül legsze-
bek a párisi nemzeti könyvtár miniatüreje
után a „Görög császár és családja“ és a
Szent Hedvig legendából „Bertold meráni
herceg és családja.“ Egyes füzet ára 30 kr.
Előfizetési ár negyedévre (12 füzet) 3 frt
60 kr., félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Az
előfizetők minden szombat on új füzetet kapnak.

Közgazdaság.

A Székás-mellék nevezetesebb pázsit-féléi.

(Vége.)

III. Bugás pázsitok.

A virágzat valódi buga. Ezek közül elő-
fordul:

1. Nádképtű polyvacsuc. (Phalaris
arundinacea L.) Szálfű, évelő; júniustól juli-
usig virágzik, csekély értékű takarmányt ad,
nedvesebb réteken fordul elő.

2. Csomós ebir. (Dactylis glomerata L.)
Szálfű, évelő; májustól augusztusig virágzik,
nedves réteken nagyban előfordul. Nagyon
jó fű, bő sarjut ad, gyorsan nő kaszálás
után, kaszálni korán kell, hogy meg ne ke-
ményedjék.

3. Czérna-tippán. (Agrostis vulgaris
With.) Alfű, évelő; június és júliusban vi-

rágzik, rétek és legelőkön található. Gyen-
gén nő, rossz fű.

4. F e h é r t i p p á n. (Agrostis alba Schrad.)
Aljfű, évelő; június és július hóban virágzik.
nedvesebb réteken fordul elő. Jó alj- és le-
gelő-fű.

5. S z é l - t i p p á n. (Agrostis spica venti L.)
Szálfa, egy évi, június és július hóban virág-
zik, vetések között található, hasznavet-
tetlen gyom.

6. K ö z ö n s é g e s ü r e s z a b. (Avena
elator L.) Szálfa, évelő; júniustól augusztusig
virágzik, réteken fordul elő. Jó fű, sok szé-
nát ad, többször kaszálható.

7. A r a n y z a b. (Avena flavescens L.) Alj-
fű, évelő; júniustól júliusig virágzik, kövér
réteken fordul elő. Igen jó fű, dus levelű,
az állatok nagyon szeretik.

8. R é t i p e r j e. (Poa pratensis.) Alj-fű,
májustól júliusig virágzik, kövér réteken nő.
Igen jó fű, nagyon tápláló takarmányt ad.

9. S o v á n y p e r j e. (Poa trivialis.) Évelő,
június és júliusban virágzik, mezőkön talá-
lható. Jó fű, tápláló takarmányt ad.

10. E g y n y á r i p e r j e. (Poa annua L.)
Aljfű, egy évi, tavasztól őszig virágzik, le-
gelőkön található. Nem nagyon értékes fű,
leginkább a juhok részére jó.

11. Ö s s z e n y o m o t t p e r j e. (Poa com-
pressa.) Aljfű, évelő; június és július hóban
virágzik. Utak mellett található. Hasznavet-
tetlen, rossz fű.

12. R é t i c s e n k e s z. (Festuca elatior L.)
Szálfa, júniustól júliusig virágzik, réteken és
televényes legelőkön található. Egyike a
legjobb réti és legelői fűeknek. Sok takar-
mányt ad.

13. J u h - c s e n k e s z. (Festuca ovina.)
Aljfű, évelő; május és június hóban virágzik.
Szárak, kopár helyeken nő. Juh-legelőnek jó.

14. P u h a r o z s n o k. (Bromus mollis L.)
Szálfa, két évi, májustól június hóig virág-
zik. Szárak réteken található. Kemény takar-
mányt ad, rossz fű.

15. G a b o n a - r o z s n o k. (Bromus seca-
linus L.) Szálfa, egy évi, májustól július
hóig virágzik. Vetések között található. Hasz-
navetetlen, gyom.

16. Á r v a r o z s n o k. (Bromus inermis Le-
yss.) Szálfa és aljfű, évelő; nagyon sokáig
tart. Júniustól július hóig virágzik, mezők
szélén és mesgyéken nő. Középszerű fű.

17. H a r m a t o s m é z - p á z s i t. (Glyceria
fluitans R. Br.) Aljfű, évelő; június és július
hóban virágzik. Nedves réteken található,
igen jó fű.

18. K ö z ö n s é g e s t e t ő - n á d. (Phragmites
Trin.) Szálfa, évelő; augusztus és szeptem-
ber hóban virágzik, nedves és mocharas he-
lyeken található. Fiatal hajtásai takarmá-
nyul használhatók, különben kemény, rossz fű.

Ezek volnának a Székás vidéke fontosabb
pázsit-féléi, amik általam ez ideig észlel-
tetek.

Versényi Károly.

C s a r n o k.

Keresztflamnak.

(Imruskának.)

No jőjj, édes, meséljek te neked
Mult időm szétomlott álmairól.
Hajtsd az ölembe drága kis fejed.
Halld, messze kint a madárka dalol;
Vajjon mit sirat? . . a zöld lombokat?
Mit a távozó ősz magával vitt.
Lásd, boldog ő; mitől szive szakad,
Kiönti dalba a szerelmi kint.

Mert hát szerelmes a szegény nagyon,
S bár párja is van, szabad ez neki,
Rajongva csüng a kelő hajnalon,
A kék eget, az erdőt szereti.
Kicsiny szívének búja végtelen.
Az uton messze zörög az avar.
S bár ég a nap a kikelő égen,
Enyészet mindenütt és ravatal.

De hagyjuk őt, hisz neki párja van,
S megosztva mégsem oly nehéz a bu:
A kit szeretnek, nem boldogtalan,
Legyen körülte minden szomorú.
De lásd, én olyan egyedül vagyok,
A multak árnya fájó lelkeken;
A messze eltűnt régi, szép napok
Gyér világával be nem érhetem.

Igérd! igérd! én édes szép fiam,
Remélhetek még majd egy szebb jövőt;
Mit egykor birtunk, minden oda van,
Eltűnt a nyom, hol ő járt azelőtt.
Oh igérd, édes, keresni fogod.
S habár göröngyös lesz az ut neked,
A sors csapását békén hordozod,
Nem hajtod busan majd alá fejed.

Minek szánna más? minek mondanád:
A mi legjobban bántja lelkedet,
Emberi ajk vigasztalást nem ad?
Feléd fordul és szemedbe nevet.
S ha nem bizol az én szívémben majd,
Ki hozza vissza egykor a hitet?
Én ugy akarom, te kell hogy akard,
Követni a megszakadt lépteket.

Meghalt atyáknak lelke lengje át
A nekünk oly drága ifju lényed,
S ha nyilik utadon majd sok virág,
Nem fogod bánni, hogy arra kérlek,
Járj ott, ahol annyitól szeretve
Járt egykor ő, te édes kis fiu,
S a virágból, mit tesztek fejedre,
Ugy sohasem lesz töviskoszoru.

No lásd, édes, mi messze tévedék,
A mult helyett jövőt regéltem el;
A sok bűből legyen hát már elég.
Egyet akarva sem feledünk el:
Hogy térdre hullunk sirhantja felett,
Hogy árvák vagyunk végtelenül rég,
Hajtsd az ölembe drága, kis fejed;
Sird ki a bűt, mi lelked bántja még.

Sallak Róza.

A rendőrkém.

— Fővárosi életkép. —

Irta: gelsei Biró Zoltán.

— Szent Isten, a kassza nyitva van!
Ezzel a kiáltással ugrott ki rácsából a
pénztárnok, mikor a kora reggeli órában a
pénztári irodát kinyitotta. Azután rohant az
igazgatóhoz. Az éppen a harmadik vajas
kifit kebelezte. A vége a torkán akadt,
mikor a pénztárnok berohant azzal a jó
hirrel, hogy:
— Kirabolták a kasszát. Hiányzik egy mil-
lió. Meg vagyok halva!
Első dolga volt betönni tenyerével a pénz-
tárnok száját.

— Hallja barátom, ne orditozzon. Mert
ha ugy van, hát a maga lármája felére szál-
litja a részvények értékét.

Azzal felkelt, megvizsgálták a pénztárt
nagy csendben és bejelentették a kapitány-
ságnál, hogy hiányzik — egy millió! Nagy
csendben... A vezérigazgató kényszerítette a
pénztárnokot, hogy a beszállingózó hivatal-

nokoknak már a „Szegény Jonathán“-ból
fűtyörésszen valamit...

*

Egy négykereku batár rohogott a főkapitány-
tánság elé. Elöl csupasz képu inas, hátul
sodrott bajszu huszár. Gépiesen leugrottak,
kinyitották a batár szárnyait és lesegítették
az uraságot. Az érkező ur nehézkesen szállt
le. Fekete szemüveget viselt, állat hatalmas
rőt szakáll övezte. Valami boér farmlaj-
donoshoz hasonlított. Felhaladt a lépcsőkön,
a szolgák követték. A kapitány, akihez be-
léptek, kérdő tekintetet vetett az idegenekre.

— Mit tetszik?

A farmlajdonos lehelyezte előbb elefánt-
csont botját, a csilinderét, levette a fekete
pápaszemét, azután belemarkolt a rőt sza-
kállba és azt is az íróasztalra helyezve,
meggyőző hangon felelt: „Nyomon vagyok!“
— Teringettét! — dörmögött a kapitány.
— Detektívönök ur a milliót üldözi? Meg-
esküdtem volna, hogy valami idegen pana-
szos, akinek megszökött valakije.

— Igen, én lord Bowling vagyok!

— Érdekes nyomozás lehet. Hát van már
valami biztos szál a kezében?

A detektívönök mosolygott.

— Már a milliót is tudom, hol csücsül!

— Lehetetlen! Ki árulta el?

A detektívönök erre kihuzott egy britan-
nikát az oldalzsebéből.

— Nézze, ez!..

A kapitány még akkor is bámult, mikor
az ál lord Bowling felrakva szakállát, ellép-
tetett ál huszárjával és inasával abba a bör-
tönccellába, hol az igazi lord Bowling igazi
két cselédjével csücsült már két nap óta.
Alig tudták megérteni, hogy cserélődtek ki
oly hűen...

*

Az államrendőrség valamennyi közege fel-
vált hajszolva, mióta meghozta a táviró, hogy
a híres „betörő király“ Budapesten tartózkod-
dik. Rendőri felügyelet alá helyezték. Nap
nap után otthon tartózkodott. Ha kiment
sétálni, berkocsin rohogott ki az András-
utra. A detektívcsereg utána. Mindössze egy
kis trafik előtt állt meg, onnan is az inasa
hozta ki a szivarokat. Azután úgy tért haza.
Igy ment ez nap nap után. Mikor a milliót
eltűnt, akkor is a lakásán volt. Egyetlen
kém sem birt rábizonyítani egyebet, mint
hogy igen kényelmes, udvarias, inyencz
ember. Ezért pedig nálunk még nem fog-
nak el senkit. Szórta a pénzt, de hisz kül-
földről jött. Még aztán tökéletes utlevele
volt. Nem üldözte semmiféle hatóság...

*

A kis trafik előtt egy őszbe borult kol-
dus kéregetett. Ugy toltta magát kis kocsi-
ban minden reggel oda. Egy koldust ki vesz
észre ma? Legföljebb a járó-kelők boszus
szórakozottsággal löknek neki egy krajczárt
Lord Bowling ur, valahányszor leszállt a
kocsijáról, hogy a trafikba térjen, mindig
dobott neki egy-egy hatost. A koldusnak
naponta biztos volt ez a hatos, mert lord
Bowling ur naponta meglátogatta a trafikot.
— A koldus egy nap eltűnt. Felment kocsi-
jával a rendőrséghez s magához véve két
embert, oda ment a Bowling ur lakása elé.
Mikor a Bowling ur kocsija a lakás elé ér-
kezett, hirtelen beugrott a batárba:

— Lord Bowling, helyesebben Kazár Osz-
kár, régen keresünk. A foglyom vagy!

A lord elsáppadt, azután hirtelen a kocsi-
vankosba nyult, de akkor mellének volt
szegezve a revolver. — Hej kocsis! Menjünk
a rendőrséghez!

Az inas meg a huszár erre kereket oldtak, hanem épp a két detektív karjába rohantak. Ez után a kis incidens után aki azt hiszi, hogy Bowling ur eltűnt, az nagyon téved. Bowling ur mindennap kísért az Andrassy-utra batárjával, betért a trafikba, vett szivart, haza hajtattott a lakására átvette a házmestertől a leveleket és senki sem gyanította, hogy az angol ki van eserélve

Egy szép napon a kapitány elé lőkött a detektívönök vagy tíz britannikát. Itt van az egész banda titka. A kétkedésre szépen kicsavarta a britannika-szivar leveleit s azon végig olvasta az üzeneteket, amit a betörő-király és Kazár Oszkár ismert betörtársára folytattak. Szépen le volt írva benne a pénztárlopás eredménye. Jelezve volt, hol van a millió. Tervekkel volt tele újabb be-törésekhez. A trafikus kisasszony, aki a szivarokat árulta, Európa minden nagyobb városából már ki volt tiltva. A kapitány megcsóválta a fejét:

— Ezek ügyes emberek, de ön valóban bámulatos ügyes ember.

A millió visszakért a pénztárba, a betörő banda a börtönbe. A pénztárnok most már szívéből fűtyülte a hivatalnokoknak a „Szegény Jonathán“-t, amit azok szívesen elengedtek volna. És a detektív? Ez beírta azzal, hogy ő bámulatos ügyes ember.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája. Nagy-Enyeden.

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt
35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, koezkazott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2009 szín és mintázattal stb.) **postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld posta fordultával: Henneberg G. (es. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

Keresek itt helyben Nagy-Enyeden egy **gyümölcs és veteményes kertet** több évi haszonbérre. Szíves ajánlatokat kérek irodámba.

1-3

BUDA EDE. körjegyző.

Egy jó karban levő, ló-
erőre alkalmazott

cséplőgép

járgánnyal együtt **jutányos áron eladó. Megtekinthető Szombath Samu gépgyáros urnál N.-Enyeden.**

Ára a kiadóhivatalban megtudható.

A brassói portland-cement-gyár

ajánlja legkitünőbb

PORTLAND-CEMENTJÉT

felelőség mellett **folyton egyenlő és teljesen megbízható** minőségben, bármely vasuti állomáshoz szállítva, a legolcsóbb árban.

Nagy-Enyeden kapható: **Winkler János** urnál, ahol

Roman-cement

mindig legjobb minőségben található.

18-24

Ajánlom a t. közönségnek a **frissen érkezett**

BÜKSZÁDI,

Baross, borszéki, budai, gieshübli, Margit, Selters, carlsbadi, mühlbrunni, Sprudel és Salvator gyógyvizeket.

Pár nap múlva érkezik a friss töltésű **Répati** viz, mely kitünő vizet mindig raktáron tartok.

Egyuttal felhívom nagybecsű figyelmüket a raktáromban levő, **legjobb**nak elismert **beocsini**

PORTLAND és **ROMAN**
CEMENTRE,

melyek nálam **gyári áron** kaphatók.

Teljes tisztelettel

Bisztricsány Lajos.